

Piteås väg framåt med nya socialtjänstlagen

En lättläst upplaga om socialtjänstens
arbete med omställningen till en ny
socialtjänstlag.

Frida Pergament, processledare

Datum 25-08-08

Piteå kommun

Innehåll

Varför en mer lättläst rapport?	3
Varför ska socialtjänsten ställa om, till vad och hur?	4
Förebyggande – ge hjälp tidigare	4
Lätt tillgänglig – lätta att nå	4
Jämställd – lika villkor mellan könen	4
Kunskapsbaserad – använda det som fungerar	5
Hur har vi tagit reda på vårt nuläge och våra behov?	5
Hur ser läget ut i Piteå i dag (Barn och unga, Vuxna och Äldre)?	5
Barn och unga – exempel från lägesbilden	5
Färre barn växer upp i ekonomisk utsatthet	5
Inga barn i socialt utsatta bostadsområden	6
Många klarar skolan, men skolfrånvaron ökar och det går sämre i skolan för placerade barn	6
Psykisk ohälsa är vanligare bland pojkar men ökar mest bland flickor	7
Fokus på hemmaplanslösningar	7
Arbetssätt och metoder	8
Tvångsplaceringar – en avvikande bild	8
Vuxna – exempel från lägesbilden	8
Vanligare att utrikesfödda unga vuxna i Piteå har ekonomiskt bistånd:	8
Skadligt bruk och beroende	10
Våld i nära relation	10
Socialpsykiatri	10
LSS – stöd till personer med funktionsnedsättning	11
Äldre – exempel från lägesbilden	11
Våra styrkor	12
Många insatser görs lokalt och i öppenvård	12
Vi har kunnig personal och stabila arbetsgrupper	12
Vi erbjuder flera metoder med starkt stöd i forskning	13
Vi erbjuder flera insatser utan behovsprövning till olika grupper	13
Det vi behöver bli bättre på	13
Vår väg framåt – sju förslag på inriktning	14
Hur går vi vidare?	14

Varför en mer lättläst rapport?

Den 1 juli 2025 började en ny socialtjänstlag att gälla. Det betyder att socialtjänsten i hela Sverige behöver förändra sitt sätt att arbeta för att leva upp till lagens krav och mål.

I Piteå har vi gjort en kartläggning för att se hur läget ser ut i dag, vilka behov som finns framåt och vad vi behöver göra för att anpassa oss till den nya lagen.

Resultatet finns samlat i en rapport som heter: *Ny socialtjänstlag – Piteå socialtjänsts läge, behov och väg framåt i omställningen till en mer långsiktigt hållbar socialtjänst*. I rapporten ges sju förslag på områden som behöver förbättras. Förslagen ska hjälpa oss att arbeta mer förebyggande (ge hjälp tidigt), lätt tillgängligt (lättare att nå oss), kunskapsbaserat (bygga på forskning och erfarenhet) och jämställt (lika villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar).

Under våren 2025 fick brukarföreningar, politiker och chefer inom socialtjänsten ta del en sammanfattad bild av kartläggningen och de förslag på förbättringar som rapporten resulterat i. Många tyckte förslagen var bra, men en del tyckte språket var svårt att förstå. Därför har vi skrivit denna kortare och mer lättlästa version av rapporten som ska göra det enklare för fler att ta del av resultatet av kartläggningen och våra förslag som ska leda fram till en mer hållbar socialtjänst.

Vill du ta del av originalrapporten, eller se vilka källor som denna version bygger på, finns den att läsa här: [Ny SoL - Piteås läge, behov och väg framåt](#)

Bästa hälsningar,

Frída Pergament

Processledare för ny socialtjänstlag

Varför ska socialtjänsten ställa om, till vad och hur?

Socialtjänstlagen är över 40 år. Mycket har förändrats i samhället sedan den kom till. Vi har nya grupper av människor som behöver hjälp från socialtjänsten - till exempel fler äldre och unga som riskerar dras in i gängkriminalitet.

Den 1 juli 2025 börjar en ny socialtjänstlag att gälla. Den nya lagen ska hjälpa kommunerna att bättre möta både de utmaningar vi har i dag och framtidens utmaningar. Den nya lagen säger att socialtjänsten ska vara mer:

- förebyggande
- lätt tillgänglig
- kunskapsbaserad
- jämställd

Under rubrikerna nedan kan du läsa om vad de olika förändringarna¹ innebär.

Förebyggande – ge hjälp tidigare

Akut

Förebyggande

I dag kommer socialtjänsten ofta in för sent, när problem redan är stora. Den nya lagen säger att vi ska arbeta mer förebyggande. Det betyder att vi ska ge hjälp tidigare, innan problem har vuxit sig stora. Ett exempel på ett förebyggande arbete är när socialtjänsten själva söker upp personer som kan behöva hjälp, i stället för att vänta på att de hör av sig.

Lätt tillgänglig – lätta att nå

Sluten, krånglig

Lätt tillgänglig

Det ska vara enkelt att både ta och ha kontakt med socialtjänsten. Tillgänglighet kan handla om när, var och hur du kan nå oss. Det kan till exempel vara viktigt att vi går att nå utanför kontorstid och digitalt.

Den nya lagen gör det möjligt för socialtjänsten att ge vissa insatser direkt – utan att först utreda dina behov (det som kallas behovsprövning). Det betyder att du i vissa fall kan få hjälp snabbare. Att erbjuda insatser utan att pröva behovet först är en möjlighet för kommunerna, inte ett krav. Det är politikerna i kommunen som bestämmer vilka insatser som kan erbjudas på detta sätt.

Jämställd – lika villkor mellan könen

Omotiverade
skillnader

Jämlik,
jämställd

Den nya lagen säger att socialtjänsten ska arbeta för jämställda villkor. I dag säger den att vi ska arbeta för jämlika villkor. Jämlikhet betyder att alla människor ska ha samma rättigheter, möjligheter och villkor. Jämställdhet handlar om att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och villkor.

¹ Förutom de förändringar som beskrivs här ska den nya lagen stärka barns rättigheter. Kommuner ska även planera de insatser (den hjälp som socialtjänsten erbjuder) till de som bor i kommunen på övergripande nivå. Det betyder att kommunen måste veta hur situationen i kommunen ser ut för olika grupper av människor för att kunna räkna ut hur insatserna ska kunna möta de behov som finns bland medborgarna.

Kunskapsbaserad – använda det som fungerar

En kunskapsbaserad socialtjänst betyder att personalen har rätt utbildning och att insatserna (hjälpen) som erbjuds bygger på den bästa tillgängliga kunskapen. Insatserna ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet. Det är också viktigt att lyssna på vad den som behöver hjälp tycker. För att veta om hjälpen fungerar behöver socialtjänsten regelbundet följa upp

de insatser som erbjuds.

Hur har vi tagit reda på vårt nuläge och våra behov?

Den kartläggning som vi har gjort genomfördes under hösten 2024 och våren 2025 och kallas för en läges- och behovsanalys.

Kunskapen om vårt nuläge och de behov som finns i kommunen bygger på flera källor:

- **Statistik:** Vi har använt statistik om vår kommun och jämfört oss mot andra kommuner i Norrbotten och Sverige. Statistiken kommer framför allt från Socialstyrelsen.
- **Enkäten Skatta läget:** Medarbetare och chefer har svarat på frågor om hur förebyggande, lätt tillgängliga, kunskapsbaserade och jämställda vi är inom socialtjänsten. Det är Sveriges kommuner och regioner (SKR) som gjort enkäten och de flesta kommuner i Sverige har svarat på den. Det har gjort att vi kunnat jämföra vårt resultat med det genomsnittliga resultatet bland Sveriges kommuner.
- **Dialog:** Vi har pratat med brukarföreningar, chefer och politiker om hur socialtjänsten kan bli mer förebyggande och lätt tillgänglig och om vad de tycker om förslagen rapporten resulterat i.
- **Kartläggning om insatser och arbetssätt:** Vi har gått igenom våra insatser och arbetssätt.
- **Rapporter:** Vi har tagit del av olika rapporter och tagit med barns perspektiv om omställningen inom socialtjänsten genom Maskrosbarns rapport från 2024.

Hur ser läget ut i Piteå i dag (Barn och unga, Vuxna och Äldre)?

Både statistik och den skattning socialtjänsten har gjort visar att det finns flera positiva saker i Piteå kommun och saker som fungerar bra inom socialtjänsten – det är viktigt att bygga vidare på.

Det finns även saker vi behöver förbättra för att bättre möta Pitebornas olika behov av hjälp från socialtjänsten och för att möta den nya lagens krav och mål. I det här avsnittet får du ta del av några exempel på hur läget ser ut för barn och unga, vuxna och äldre i vår kommun.

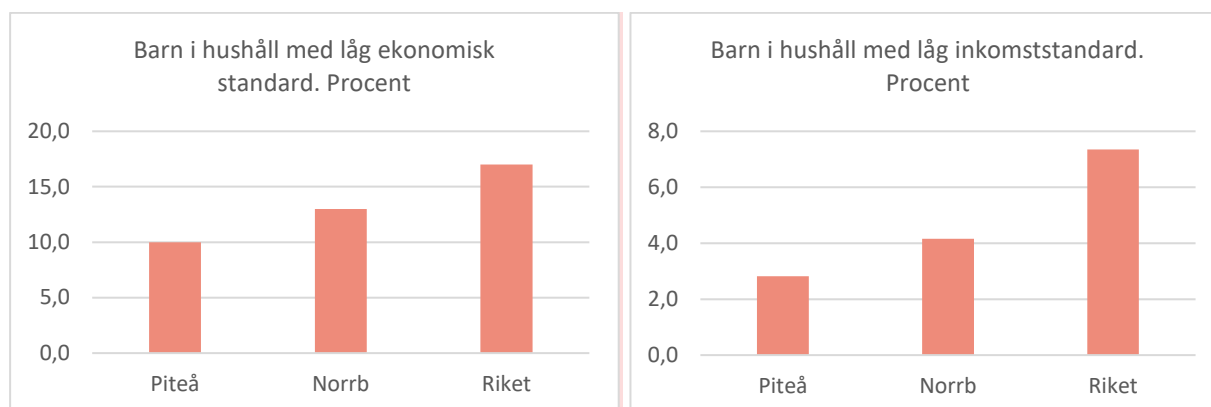
Barn och unga – exempel från lägesbilden

Många barn och unga i Piteå växer upp under bra förhållanden kopplat till ekonomi och välfärd. Välfärd handlar om att människor har det bra och klarar sin vardag. Det handlar om att ha tillgång till sådant som skola, sjukvård, trygghet, bostad och stöd när man behöver hjälp.

Färre barn växer upp i ekonomisk utsatthet

Statistik visar att det är färre barn i Piteå som växer upp i ekonomisk utsatthet jämfört med genomsnittet bland Norrbottens och Sveriges kommuner.

Tabell 1. Barn i hushåll med låg ekonomi i Piteå, Norrbotten och riket (2022), i procent.

I Piteå kommun bor 10 procent av barnen i hushåll med låg ekonomisk standard. Det kan jämföras med att genomsnittet bland kommunerna i Norrbotten är 13 procent och 17 procent bland Sveriges kommuner.

Det är även mindre vanligt att barn i Piteå (2,8 procent) bor i hushåll med låg inkomststandard jämfört med genomsnittet i Norrbotten (4,2 procent) och i Sverige (7,3 procent).

Inga barn i socialt utsatta bostadsområden

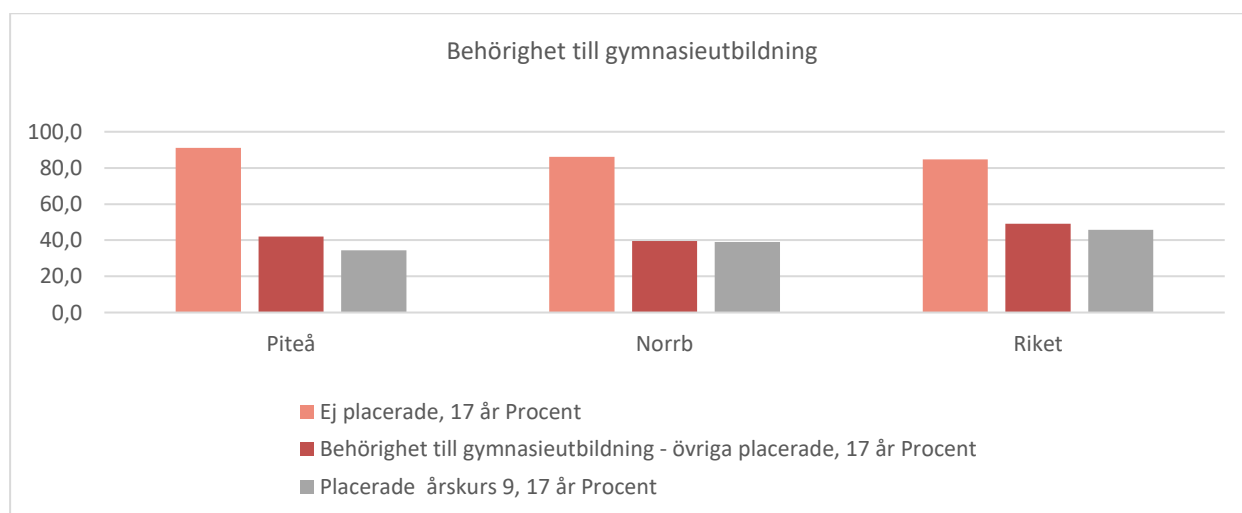
I Piteå växer inga barn och ungdomar upp i socialt utsatta bostadsområden enligt statistik från Socialstyrelsen. I socialt utsatta bostadsområden är många vuxna arbetslösa och i behov av ekonomiskt stöd, så som försörjningsstöd från socialtjänsten. Kriminaliteten kan också vara högre i dessa områden.

Vår tolkning av statistiken är att det inte finns bostadsområden i Piteå som klassas som socialt utsatta.

Många klarar skolan, men skolfrånvaron ökar och det går sämre i skolan för placerade barn

”En bra skolgång stärker barn och ungas framtidsutsikter och är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa” (Regeringen 2025).

Tabell 2. Andel 17-åringar med behörighet till gymnasiet i Piteå, Norrbotten och riket (2022) i Procent.

I Piteå är det en större andel 17-åringar som har tillräckliga betyg för att få börja gymnasiet, jämfört med genomsnittet bland kommunerna i Norrbotten och i Sverige - det är positivt för vår kommun. Bland barn som är placerade, till exempel i familjehem eller hem för vård och boende, är det färre som har betyg för att ta sig in på gymnasiet jämfört med de som inte är placerade. Så ser det ut i hela landet, men det är ännu färre bland placerade barn i Piteå jämfört med genomsnittet bland landets kommuner.

Det finns statistik som beskriver hur vanligt det är att 20-åringar går klart treårigt gymnasium. Statistiken visar att skillnaden mellan Piteå och genomsnittet bland övriga kommuner i landet inte är lika stora som när man mäter behörighetsgraden.

Det är viktigt att jobba för att barn som växer upp i samhällsvård klarar skolan. Som grupp har dessa barn oftare sämre hälsa, både fysiskt och psykiskt, än andra barn. De har också ökad risk att få problem med hälsa och psykosociala problem som vuxna. Den faktor som enskilt har störst betydelse för hur det går för dessa barn i livet är hur det går i skolan. Därför är det viktigt att socialtjänsten gör sitt bästa för att stödja skolgången för barn som är placerade (Kunskapsguiden 2025).

Psykisk ohälsa är vanligare bland pojkar men ökar mest bland flickor

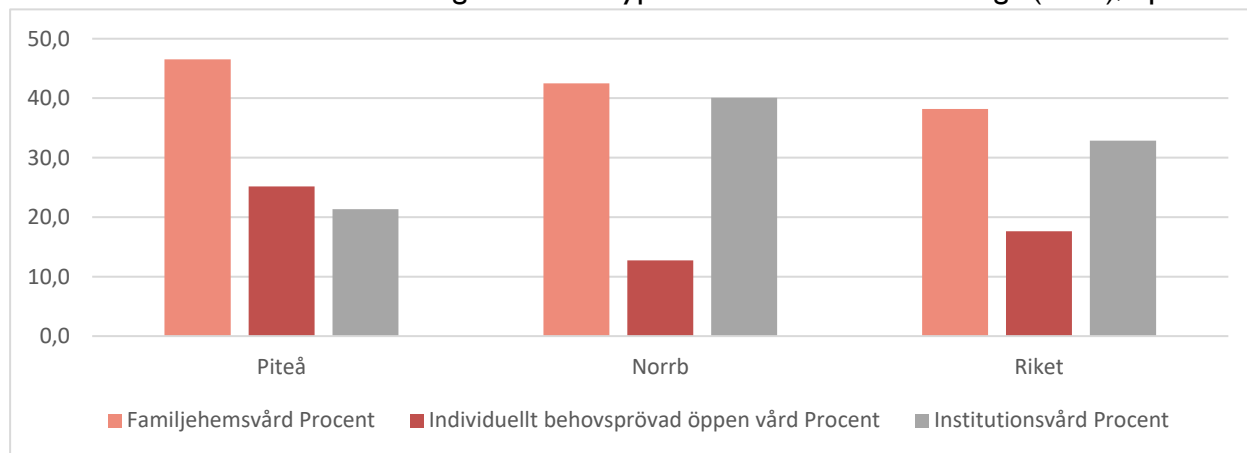
Psykisk ohälsa är något vanligare bland pojkar, men ökar mest bland flickor, så ser det också ut i de flesta kommuner. Statistik visar även att psykisk ohälsa är lite vanligare bland barn och ungdomar i Piteå än genomsnittet bland Sveriges kommuner.

Att det är fler pojkar än flickor som har en psykisk ohälsa i Piteå är inte en bild som socialtjänstens verksamhet som arbetar med barn och unga tycker märks i deras verksamhet - de möter mer flickor med psykisk ohälsa. Det väcker frågor om vi inom socialtjänsten behöver bli bättre på att upptäcka pojkar med psykisk ohälsa. Det är också viktigt att arbeta för att hejda den ökande ohälsan, som syns framför allt bland flickor.

Fokus på hemmaplanslösningar

Piteå har sedan länge en inriktning på att hjälpa barn i deras hemmiljö och i kommunen – det som kallas hemmaplanslösningar. Jämfört med både riket och övriga Norrbotten satsar Piteå mer resurser på öppenvård och familjehemsvård, och mindre på institutionsvård.

Tabell 3. Andel av kostnader som går till olika typer av vård för barn och unga (2022), i procent.

Av kostnaderna för vård till barn och unga lägger Piteå:

- 46,6 % på familjehemsvård (högre än riket)

- 25,2 % på individuellt behovsprövad öppenvård (högre än riket)
- 21,4 % på institutionsvård (lägre än riket)

Det är också ovanligt att socialtjänsten i Piteå placerar små barn (0–6 år) utanför hemmet, jämfört med många andra kommuner.

Arbetsätt och metoder

Socialtjänsten i Piteå arbetar med metoden *Signs of Safety*. Den syftar till att öka barns trygghet och säkerhet genom samarbete med barn, föräldrar och nätverk. Detta arbetsätt tror verksamheten som arbetar med barn och unga bidrar till att Piteå gör färre placeringar än andra kommuner.

Inom öppenvården erbjuds flera former av stöd till barn, unga och deras familjer, exempelvis samtalsgrupper, familjebehandling och samverkan med skolan. Flera insatser är dessutom tillgängliga utan behovsprövning.

Tvångsplaceringar – en avvikande bild

Trots att Piteå gör färre placeringar än många andra kommuner, visar statistiken att en större andel av placeringarna sker med tvång (LVU). Detta gäller särskilt flickor.

Socialtjänsten i Piteå följer i dag inte statistik utifrån kön för tvångsvården och vet därför inte varför kommunen sticker ut. En möjlig förklaring kan vara att eftersom antalet placeringar totalt sett är lågt, blir andelen LVU-placeringar högre. För att veta om det stämmer behövs mer statistik och uppföljningar.

Vuxna – exempel från lägesbilden

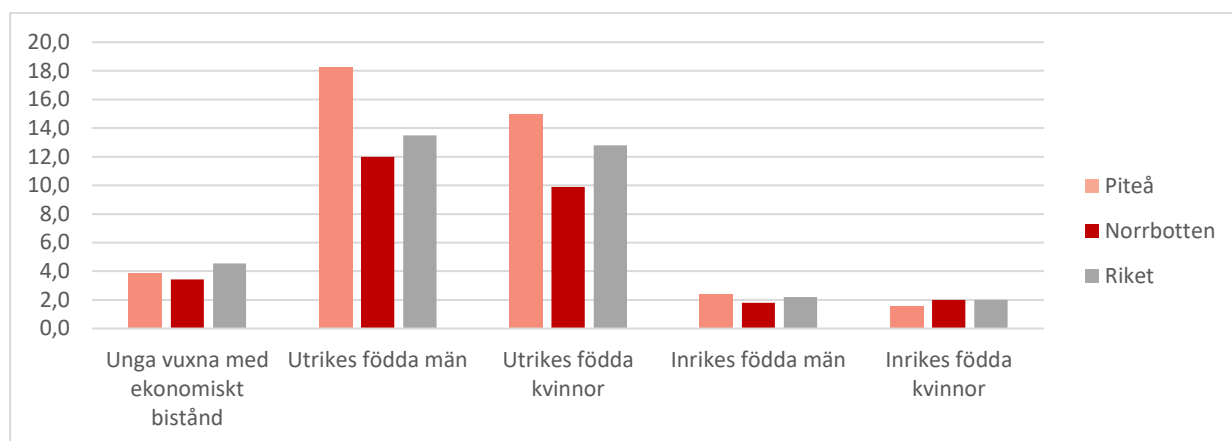
I Piteå är arbetslösheten lägre än i många andra kommuner i Sverige och färre vuxna får ekonomiskt bistånd under lång tid – det pekar på goda förutsättningar i kommunen. Faktum är att Piteå sticker ut med en låg andel personer som behöver ekonomiskt bistånd under en längre period. Det gäller både män och kvinnor, oavsett om de är födda i Sverige eller utomlands.

Vanligare att utrikesfödda unga vuxna i Piteå har ekonomiskt bistånd:

Unga vuxna har svårare än andra att få jobb, och arbetslösheten bland dem är ungefär tre gånger högre än i andra åldersgrupper, oavsett hur det går för ekonomin i landet. De som varken jobbar eller studerar när de går från ungdom till vuxen har större risk att hamna utanför arbetsmarknaden, både nu och längre fram i livet. De har också högre risk att drabbas av psykisk ohälsa och skadligt bruk jämfört med andra. Därför är det viktigt att unga vuxna snabbt får stöd för att börja jobba eller studera (Socialstyrelsen 2024).

Genom statistik kan vi se att det är vanligare att unga vuxna utrikesfödda har ekonomiskt bistånd i Piteå jämfört med genomsnittet för den gruppen i Sveriges och Norrbottens kommuner. Det framgår i tabellen nedan.

Tabell 4. Unga vuxna med ekonomiskt bistånd (2022), i procent.

Det som sticker ut i statistiken:

- 18,3 % av utrikes födda unga män i Piteå fick ekonomiskt bistånd (fler än i Norrbotten och i Sverige).
- 15 procent av utrikesfödda unga kvinnor fick ekonomiskt bistånd (fler än i Norrbotten och i Sverige)

Att många unga vuxna som är födda i ett annat land har ekonomiskt bistånd enligt statistiken kan, enligt verksamheten som arbetar med dessa frågor inom socialtjänsten, bero på att det var många ensamkommande ungdomar som fyllde 18 år under 2019 och i samband med det sökte ekonomisk hjälp från socialtjänsten. Verksamheten upplever att bilden har förändrats sedan dess – många har fått jobb eller flyttat. Därför kan ett viktigt första steg vara att se över om bilden från 2022 stämmer i dag.

Sedan 2022 har socialtjänsten regelbundet tittat på statistik för att se om det finns grupper som får ekonomiskt bistånd under en längre tid. De har också, tillsammans med Arbetsmarknadsenheten följt upp hur det kommunala arbetsmarknadsprogrammet (KAP) fungerar. Däremot har de inte följt upp just utrikesfödda i statistiken.

Socialtjänsten i Piteå tycker att det är viktigt att unga får stöd snabbt, innan det blir svårare att ta sig in i arbete eller studier. Socialtjänsten samarbetar med arbetsmarknadsenheten och samordningsförbundet och arbetar individanpassat med varje person som söker försörjningsstöd. Det finns också rutiner för att följa upp långvarigt stöd, till exempel genom att göra en ny utredning efter nio månader.

Olika hinder för arbete – skiljer sig mellan olika grupper

När någon söker försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd) utreder socialtjänsten vad som hindrar personen från att arbeta. Genom statistik kan vi se att orsakerna skiljer sig åt mellan olika grupper. Två grupper sticker ut:

- Utrikes födda män: det är vanligare med hindret sociala skäl i denna grupp. Sociala skäl kan handla om svaga nätverk, språkbrister eller att man inte kommit in i samhället än.
- Inrikes födda kvinnor: det är vanligare med hindret ohälsa. Det kan handla om sjukdom eller psykisk belastning.

Verksamheten har kollat närmare på området sociala skäl som hinder för att arbeta. De upptäckte att det under 2022, samma tid som statistiken kommer ifrån, fanns tre olika sätt att registrera sociala skäl på i det datasystem som användes då. Hur handläggare tolkar och bedömer vad som är ett hinder för att få ett jobb utifrån sociala skäl kan skilja sig åt. Därför kan det vara bra att se över hur man registrerar

skälet till att någon får ekonomiskt bistånd och varför insatsen avslutas. Nu har socialtjänsten ett nytt system där det bara finns ett sätt att registrera sociala skäl på, vilket kan underlätta.

Skadligt bruk och beroende

I Piteå finns det lätt tillgänglig hjälp via socialtjänsten för personer som har problem med alkohol eller andra droger. Det visar socialtjänstens egna skattningar och statistik. Den öppna vården är enkel att nå och man kan få hjälp snabbt – ofta inom tre dagar och ingen utredning behövs. Det är ovanligt jämfört med många andra kommuner.

En lätt tillgänglig
öppenvård

Piteå satsar mycket på den öppna vården till personer med skadligt bruk och beroende – det ger också högre kostnader för dessa insatser än i många andra kommuner. Trots det har vi även högre kostnader för institutionsvård beräknat per invånare i kommunen än genomsnittet i Sverige. Däremot är kostnaden per vård dygn lägre och Piteå beviljar färre vård dygn per person än många andra kommuner. Verksamheterna som analyserat resultatet tror att för få boendelösningar och insatser i boendet kan bidra till att många får hjälp via institutionsvård då det gör det svårt att möta personers behov på hemmaplan.

Våld i nära relation

Det saknas lokal statistik om hur många vuxna i Piteå som utsätts för våld i en nära relation. Det som framgått i kartläggningen är att verksamheten som arbetar med våld i nära relation ser att vissa grupper är svårare att nå, till exempel män, HBTQI-personer och personer som både har beroendeproblem och är våldsutsatta – en målgrupp som det behövs mer kunskap om och riktade insatser till.

Socialpsykiatri

Statistik säger att de flesta vuxna i Piteå uppger att de mår bra psykiskt. Men män i Piteå rapporterar något sämre psykisk hälsa än i resten av landet.

Vi kan också se att det är något fler personer i vår kommun som behöver stöd i vardagen genom både boendestöd och hemtjänst än genomsnittet bland Sveriges kommuner. Samtidigt lägger Piteå mindre resurser på boendestöd – det tyder på att de personer som får boendestöd i Piteå får mindre tid med sina boendestödjare än i många andra kommuner.

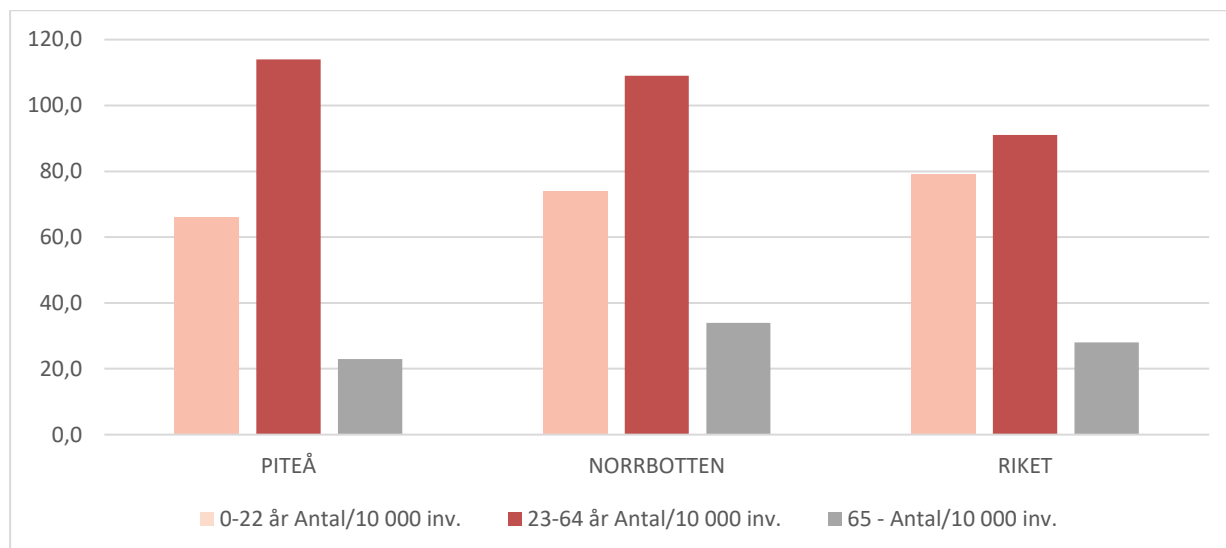
Många som får boendestöd är nöjda med insatsen. Genom en undersökning från 2023 bland personer som har boendestöd i Piteå uppgav 90 procent av dem som deltog i studien att de får den hjälp de behöver.

Samtidigt som vi lägger mindre resurser på boendestöd har vi högre kostnader för särskilt boende enligt SoL till personer som är under 65 år i Piteå än genomsnittet bland landets kommuner. En slutsats som utredningen gör är att: om det saknas tillräckligt med hjälp i det egna hemmet är risken att fler behöver mer ingripande insatser, likt ett särskilt boende – det är både dyrare och kan vara mindre självständigt.

LSS – stöd till personer med funktionsnedsättning

Fler personer i Piteå har stöd enligt LSS än i genomsnitt i Sverige, men det skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper.

Tabell 5: Antal personer med LSS-insats per 10 000 invånare – åldersgrupper, 2023.

Statistik från 2023 visar att i Piteå har färre barn och unga (0–22 år) en LSS-insats jämfört med både Norrbotten och riket. I Piteå är det 66 personer per 10 000 invånare, medan genomsnittet är 74 i Norrbotten och 79 i hela landet.

Bland äldre (65 år och uppåt) är det också färre som får en LSS-insats i Piteå, 23 personer per 10 000 invånare, jämfört med 34 i Norrbotten och 28 i riket.

Däremot är det fler i åldern 23–64 år som får en LSS-insats i Piteå: 114 personer per 10 000 invånare, jämfört med 109 i Norrbotten och 91 i riket, vilket också utgör den största målgruppen.

Det finns också statistik som beskriver vilka insatser som är vanligast i Piteå, Norrbotten och Sverige i stort. I Piteå får fler personer daglig verksamhet än i både Norrbotten och resten av landet. Fler har också bostad med särskild service och personlig assistans i Piteå jämfört med landet.

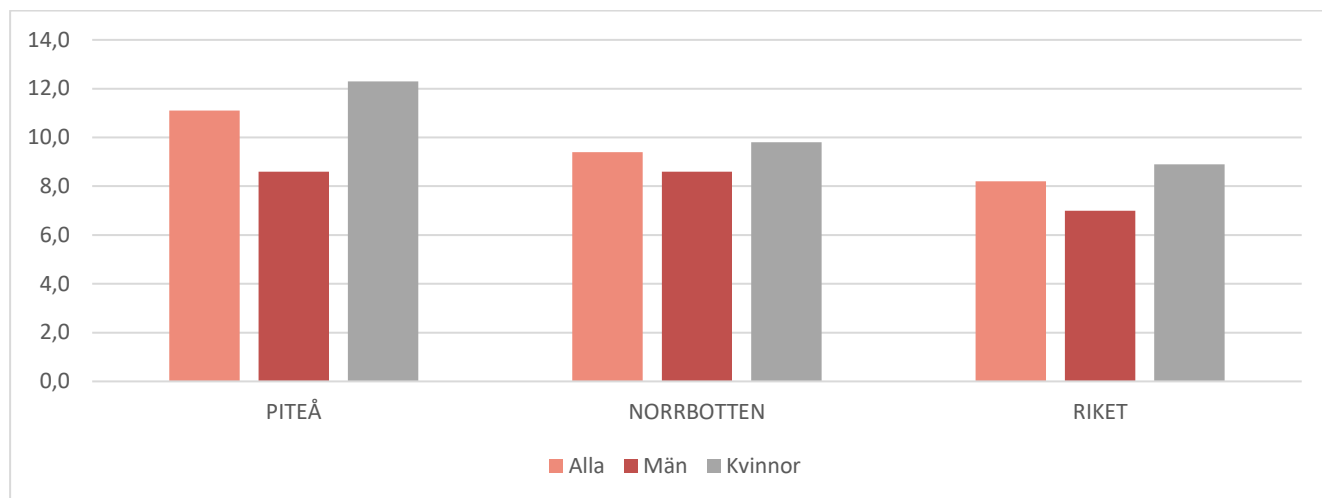
Däremot är det färre som får kontaktperson, men också korttidsvistelse och ledsagarservice. Fler män än kvinnor får LSS-insatser, utom när det gäller kontaktperson – då fler kvinnor har insatsen.

Äldre – exempel från lägesbilden

I Piteå bor procentuellt fler äldre jämfört med genomsnittskommunen i landet. Många äldre bor hemma och får stöd av hemtjänsten.

Statistiken visar att det finns skillnader mellan kvinnor och män i fråga om läkemedel. Äldre kvinnor i Piteå får oftare läkemedel som bör undvikas och har oftare tio eller fler läkemedel samtidigt.

Tabell 6. Läkemedel som bör undvikas, 75 år och äldre, hemtjänst i Piteå, Norrbotten och riket 2023 fördelat på kvinnor och män 2023. I procent.

- 12,3 % av kvinnorna över 75 år med hemtjänst i Piteå får läkemedel som bör undvikas. I riket är siffran 8,9 %.
- 32,6 % av kvinnorna i Piteå har tio eller fler läkemedel, jämfört med 25,8 % av männen.

Tittar vi på antipsykotiska läkemedel bland personer som är 75 år och äldre kan vi se, i statistik från 2023, att det är vanligare i Piteå än i Norrbotten och i synnerhet jämfört med Sverige. Denna medicinerings är mer vanlig bland män än bland kvinnor i både Piteå och i Norrbotten, medan det är lika mellan män och kvinnor i Sverige.

Att kommunen sticker ut i flera delar vad gäller läkemedel väcker frågor i verksamheten om vi kan arbeta mer förebyggande. Verksamheten ser även behov av att arbeta mer med kunskap och normkritik inom äldreomsorgen för att motverka omotiverade skillnader mellan män och kvinnor.

Våra styrkor

Här ges några exempel på styrkor inom socialtjänsten i Piteå, alltså vad vi gör bra i dag.

Många insatser görs lokalt och i öppenvård

Som framgått i rapporten har socialtjänsten i Piteå fokus på hemmaplanslösningar – för att ge ett mer lätt tillgängligt stöd och mindre ingripande hjälp än placeringar utanför det egna hemmet.

Vuxna med skadligt bruk eller beroende och deras anhöriga kan få hjälp av socialtjänstens öppenvård som innehåller flera olika insatser som bygger på forskning. Insatserna kräver inte behovsprövning. Dessutom finns en lätt tillgänglig öppenvård med råd och stöd vid frågor om alkohol och droger till barn och unga mellan 13 och 25 år och till deras närstående.

Vi har kunnig personal och stabila arbetsgrupper

Flera chefer beskriver att personalen är kunnig och att personalgrupperna är stabila – det är viktigt för att kunna bygga kunskap i verksamheterna och för kontinuitet i mötet med medborgarna. Chefernas bild bekräftas av statistik. Piteå har fler handläggare/socialsekreterare med rätt utbildning och lång erfarenhet av barnavårdsutredningar än i de flesta andra kommuner i både Norrbotten och Sverige. Dessutom används inga konsulthandläggare.

Statistik om personal med rätt kompetens gäller personal som arbetar med myndighetsutövning. Inom särskilt boende till äldre finns lägre tillgång till omsorgspersonal med lämplig utbildning än i Sverige i genomsnitt.

Vi erbjuder flera metoder med starkt stöd i forskning

Öppenvården som vänder sig till personer med skadligt bruk och beroende erbjuder metoder som har starkt stöd i forskning. Exempelvis erbjuds 12-stegsbehandling, Återfallsprevention och CRA. Även inom flera andra verksamhetsområden används metoder som bygger på forskning.

I bedömningen av personers behov används strukturerade utredningsverktyg som är rekommenderade av Socialstyrelsen till så väl barn som inom våld i nära relation och till personer med skadligt bruk och beroende. Även i utredningar gällande äldre (personer som är 65 år och äldre) och personer med psykisk ohälsa används numera strukturerade verktyg.

Vi erbjuder flera insatser utan behovsprövning till olika grupper

Socialtjänsten erbjuder redan i dag flera insatser som inte kräver någon utredning, bedömning eller individuellt beslut. Det innebär att den som behöver kan få hjälp genom att ta kontakt direkt med den som ger hjälpen utan att behöva genomgå en utredning och prövning innan. Exempelvis finns det olika grupper för anhöriga, föräldrar, barn och ungdomar och till dem som utsatts för våld i en nära relation. Det finns också öppna verksamheter som Kompassen som vänder sig till människor i en utsatt situation och Samvaron/Seniortorg som vänder sig till äldre. Dessutom ges öppenvården till vuxna personer med skadligt bruk och beroende och mottagningen 13 – 25 utan behovsprövning.

Det vi behöver bli bättre på

Genom den information vi samlat kan vi se att vi har olika områden som vi behöver förbättra för att möta medborgarnas behov och för att jobba utifrån lagens krav och mål. Här kan du läsa om några områden vi behöver jobba vidare med.

- **Förbättra styrningen - en gemensam riktning.**

Vi behöver en tydligare och gemensam plan för hur omställningen ska gå till, så att alla inom socialtjänsten jobbar åt samma håll. Det behövs redan från politisk nivå.

- **Göra det enklare att nå socialtjänsten.**

Det är inte alltid tydligt för medborgarna vart man ska vända sig för att få hjälp och vad man kan få hjälp med.

- **Sänka trösklarna till hjälp genom insatser utan behovsprövning.**

Det är viktigt att vi ger insatser på ett enklare sätt för att vi ska bli mer förebyggande och lätt tillgänglig.

- **Lyssna mer på brukare.**

Verksamheterna vill lyssna mer på dem som behöver och använder hjälpen socialtjänsten erbjuder, men vi har inte alltid verktyg, tid eller kunskap om att göra det – det vill vi förändra.

- **Arbeta med jämställdhet.**

Det finns skillnader mellan pojkar och flickor, kvinnor och män i Piteå – till exempel när det kommer till skolgång, tvångsvård bland barn och läkemedel bland äldre. Vi behöver arbeta mer med jämställdhet och normmedvetenhet.

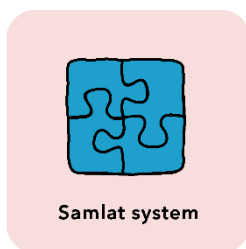
- **Följa upp bättre – särskilt på individnivå.**

Vi behöver bli bättre på att följa upp om hjälpen vi ger fungerar. När vi tagit del av statistik och information om vår kommun vet vi inte alltid varför statistiken ser ut som den gör – vad skillnader beror på. Det är viktigt att följa upp våra insatser för att säkerställa att vi erbjuder insatser som fungerar.

- **Utveckla boendeinsatser och insatser i boende.**

Inte minst behövs olika former av boendeinsatser och insatser i eller kopplat till det egna hemmet.

Vår väg framåt – sju förslag på inriktning

Sammanfattningsvis kan sägas att arbetet med omställningen har visat flera saker som är positiva i vår kommun och med socialtjänstens arbete. Det har också framgått flera saker som vi behöver stärka för att bättre möta de behov som finns bland piteborna och för att möta den nya socialtjänstlagens krav och mål.

Vi ser framför allt att vi behöver arbeta med sju områden:

1. **Bättre uppföljningar** (särskilt individbaserade) – så vi vet vad som fungerar.
2. **Ökad brukardelaktighet** – lyssna mer på de som behöver vår hjälp när vi planerar för och utformar våra insatser och verksamheter.
3. **Utveckla digitala lösningar** – för ökad tillgänglighet.
4. **Erbjuda fler insatser utan behovsprövning** – för att sänka trösklarna in till socialtjänsten genom tidig och lättillgänglig hjälp.
5. **Skapa fler boendeinsatser och insatser i boende** – utforma boendeinsatser och insatser som stöder kvarboende och som passar medborgarnas behov.
6. **Arbeta för ökad jämställdhet** – få syn på, förstå och motverka skillnader mellan könen.
7. **Ha en tydlig styrning** – en gemensam riktning i omställningen till den nya lagen.

Det som är gemensamt för dessa sju områden är att det är sådant som hela socialtjänsten behöver förbättra. Utöver dessa områden behöver olika verksamheter arbeta vidare med olika delar som har framgått i kartläggningen för att vara mer förebyggande, lätt tillgängliga, jämställda och kunskapsbaserade för de målgrupper de finns till för.

Hur går vi vidare?

Förslagen kommer att användas som grund för beslut i socialnämnden i juni 2025. Målet är att steg för steg skapa en socialtjänst som:

- Möter medborgare tidigare
- Är lätt att nå för olika grupper
- Bygger på kunskap och beprövad erfarenhet
- Är rättvis och jämställd

Vi vill att fler känner till socialtjänsten – vad vi gör, hur vi kan hjälpa till och när man kan vända sig till oss. Därför har vi under arbetet med omställningen till den nya lagen satsat på att informera om vår verksamhet och om omställningen – det ska vi också göra framåt.

Vi ser även behov av att samarbeta med andra. Skolan och andra delar av kommunen, föreningslivet, hälso- och sjukvården och civilsamhället kan alla vara viktiga för att nå människor i behov av hjälp tidigt och förebygga behov av mer hjälp i framtiden.

Vi vet att det kommer ta tid att ställa om – men vi är på väg! Tillsammans med Piteås invånare och andra samarbetspartners vill vi bygga en hållbar och mer tillgänglig socialtjänst.